

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бровдій Мирослави Юріївни на тему: «Механізми подолання впливу соціальних стереотипів та переконань на соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (на прикладі Закарпатської області)» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 054 «Соціологія»

29 травня 2026 року

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувачка ступеня доктора філософії, аспірантка 4 року заочної форми навчання Бровдій Мирослава Юріївна у повному обсязі виконала індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Здобувачка Бровдій Мирослава Юріївна в процесі виконання освітньо-наукової програми отримала глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанувала чітко окреслений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у здобувачки загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Здобувачка в повному обсязі оволоділа комплексом необхідних дослідницьких умінь та навичок, зокрема тих, які стосуються планування та формування дизайну дослідження, організації послідовності його виконання та безпосереднього проведення етапів у відповідності до попередньо сформульованих мети та завдання, застосування комплексну методів та технологій, в тому числі і комп'ютерно-інформаційних, необхідних для

отримання, структурування, аналітичного опрацювання та синтезу даних, перевірки достовірно отриманих результатів, їх систематизації та категоризації.

Здобувачка в повній мірі оволоділа необхідними мовними компетентностями для репрезентації результатів власного наукового дослідження іноземною мовою в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння та глибокого якісно-кількісного аналізу іноземних джерел наукової літератури з подальшою формалізацією отриманих даних.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи здобувачки Бровдій Мирослави Юріївни затверджений рішенням вченої ради факультету суспільних наук Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 29.10.2021 року).

Науковий керівник – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології та соціальної роботи факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ» Рюль Вікторія Олександрівна.

Термін виконання роботи: 2022-2026 роки.

Здобувачка Бровдій Мирослава Юріївна послідовно виконала усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри соціології та соціальної роботи.

Дослідження проведені здобувачкою у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

адаптацію та вибір індивідуальних і групових стратегій подолання труднощів. Недостатньо розробленими залишаються питання взаємодії між макрорівнем соціальних уявлень та мікрорівневим досвідом переселенців; впливу стереотипів на їхню соціальну мобільність; ролі медіа в конструюванні образу ВПО; формування нових моделей соціальної солідарності та колективної стійкості. Актуальність теми підсилюється й тим, що війна трансформує соціальну структуру України, породжуючи нові форми соціальної стратифікації, нові лінії конфліктності та нові механізми соціальної інтеграції. Дослідження механізму подолання стереотипів – це також дослідження того, як суспільство справляється з травмою війни, як вибудовуються механізми співжиття та взаємної підтримки, а також як формується соціальний капітал у кризових умовах.

Таким чином, науковий аналіз соціальних стереотипів, що впливають на адаптаційні стратегії внутрішньо переміщених осіб, та механізмів подолання впливу соціальних стереотипів у процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб має не лише теоретичне, а й значуще практичне значення. Він дозволяє виявити чинники, що сприяють або перешкоджають інтеграції ВПО, визначити узагальнені моделі соціальної поведінки, а також розробити рекомендації для державних, громадських та освітніх інституцій щодо механізму подолання соціальних стереотипів, формування суспільної згуртованості та розвитку стійких соціальних практик у воєнний і післявоєнний період. У сучасних умовах повномасштабної війни науково недостатнім є лише констатація наявності соціальних стереотипів щодо ВПО. Пріоритетом соціологічного аналізу стає виявлення та систематизація соціальних механізмів їх подолання, що забезпечують сталу соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Роботу виконано відповідно до наукового напрямку дослідження Ужгородського національного університету «Локальні відповіді на глобальні соціальні виклики» (номер державної реєстрації 012U001774). Дисертаційне

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

У межах роботи здійснено комплексний аналіз соціальної природи стереотипів і масових переконань як чинників, що формуються під впливом воєнних подій, медіадискурсу та соціального середовища приймаючих громад, а також визначено напрями їх впливу на соціальну поведінку, комунікативні практики та рівень соціальної включеності ВПО. На основі емпіричних даних проаналізовано вплив соціальних стереотипів на оцінки безпеки, довіру до державних інституцій, готовність до громадської участі та характер взаємодії внутрішньо переміщених осіб із місцевими спільнотами. Виявлено, що домінування негативних стереотипів посилює соціальну дистанцію, сприяє ізоляції ВПО та відтворенню асиметричних моделей «свій – чужий», тоді як підтримувальні соціальні наративи та горизонтальні соціальні зв'язки створюють умови для конструктивної інтеграції. Уперше розроблено та обґрунтовано механізм подолання впливу соціальних стереотипів у процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб, який поєднує нормативно-інституційний, комунікативний та соціально-практичний рівні. Запропонований механізм спрямований на зменшення стереотипізації у приймаючих громадах, активізацію ресурсів соціальної взаємодії та формування інклюзивного соціального простору через узгоджену взаємодію державних інституцій, громадських організацій, місцевих спільнот і самих ВПО. Розроблено практичні рекомендації щодо реалізації зазначеного механізму, які передбачають використання просвітницьких програм, інтеграційних соціальних практик, інструментів соціальної комунікації та міжсекторної взаємодії з метою підвищення рівня соціальної згуртованості та зниження напруженості у приймаючих громадах.

– у діяльності громадських та волонтерських організацій – при створенні програм підтримки, спрямованих на зменшення соціальної напруги та сприяння інтеграції переселенців у приймаючі громади;

– у державній політиці – для вдосконалення комунікаційних стратегій органів влади щодо ВПО, підвищення довіри та зниження негативних стереотипів у суспільстві;

– в освітньому процесі – у розробці та модернізації спецкурсів із соціальної психології війни, міграційних процесів, конфліктології, соціальної роботи з переміщеними групами;

– у наукових дослідженнях – для подальшого аналізу ролі стереотипів, переконань, психологічних установок і масових наративів в умовах повномасштабної війни.

9. Оцінка мови та стилю.

Дисертацію написано з правильним вживанням соціологічної та спеціальної термінології державною українською мовою. Стил викладення матеріалів – науковий, між послідовними частинами дисертації наявний чіткий причинно-наслідковий зв'язок. Спосіб подання матеріалів дослідження, наукових положень дисертації, висновків та рекомендацій забезпечують легкість та доступність їх сприйняття.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертаційна робота Бровдій Мирослави Юріївни на тему: «Механізми подолання впливу соціальних стереотипів та переконань на соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (на прикладі Закарпатської області)», відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями), основні наукові результати дисертації достатньо висвітлені у наукових статтях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бровдій М. Ю. Стереотипи, переконання та сприйняття війни: виклики для внутрішньо переміщених осіб та стратегії подолання. Габітус. Випуск 69, Том 1. 2025. С. 11-15. 12,26 д.а. *Особистий внесок: досліджено наукові авторські підходи до поняття «соціальні стереотипи».* – 6,25 д.а.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, ВПО, війна, стереотипи, сприйняття війни ВПО, виклики для внутрішньо переміщених осіб, виклики війни

DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.69.1.1>

URL: http://habitus.od.ua/journals/2025/69-2025/part_1/3.pdf

2. Бровдій М. Ю., Безносько В. Стереотипи та переконання ВПО у контексті трансформації системи соціальних послуг під час війни: виклики та практики адаптації. Габітус. Випуск 72, Том 1. 2025. С. 9-13. 5,11 д.а. *Особистий внесок: досліджено виклики та практики адаптації внутрішньо переміщених осіб у контексті трансформації системи соціальних послуг під час війни.* – 2,12 д.а.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, ВПО, війна, соціальні послуги, стереотипи, виклики для внутрішньо переміщених осіб, виклики війни, система соціальних послуг

DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.72.1.1>

URL: http://habitus.od.ua/journals/2025/72-2025/part_1/3.pdf

3. Бровдій М. Соціально-психологічні особливості сприйняття внутрішньо переміщених осіб у період війни в Україні. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2025. № 19. 15,58 д.а. *Особистий внесок: здійснено власне дослідження соціально-психологічних особливостей сприйняття внутрішньо переміщених осіб.* – 8,9 д.а.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, ВПО, війна, соціальні послуги, стереотипи, сприйняття внутрішньо переміщених осіб, виклики війни, соціально-психологічні особливості ВПО

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/10.30970/VSO.2025.19.13>

конференції «Розвиток територіальних громад крізь призму міжсекторної взаємодії: виклики сучасності». Ужгород. 2024. С. 13-16. 3,59 д.а. *Особистий внесок: розкрито значення стереотипів як бар'єру та ресурсу у процесі інтеграції ВПО. – 2,4 д.а.*

8. Бровдій М. Ю. Стереотипи як чинник формування стійкості у процесі інтеграції ВПО. XIV Львівський соціологічний форум. Інституціональна стійкість українського суспільства: теоретизування й емпіричні дослідження на тлі війни. 3 жовтня 2025 р. 4,34 д.а. *Особистий внесок: розкрито значення стереотипів як чинника формування стійкості у процесі інтеграції ВПО. – 1,5 д.а.*

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

9. Бровдій М. Ю., Безносько В. В. Адаптація та інтеграція внутрішньо переміщених осіб у контексті трансформації системи соціальних послуг під час війни. Abstracts of XI International Scientific and Practical Conference. Munich, Germany. World trends in the development of modern scientific trends. Sociology. 2025. Pp. 199-202. 5,16 д.а. *Особистий внесок: розкрито особливості інтеграції внутрішньо переміщених осіб у контексті трансформації системи соціальних послуг під час війни. – 3,79 д.а.*
10. Бровдій М. Ю., Якубишин С. В. Інтеграційний потенціал освітніх і просвітницьких заходів у роботі з ВПО. Abstracts of XII International Scientific and Practical Conference. Sociology. Zaragoza, Spain. 2025. Pp. 272-274. 4,44 д.а. *Особистий внесок: проаналізовано інтеграційний потенціал освітніх і просвітницьких заходів у роботі з ВПО. – 2,1 д.а.*
11. Бровдій М. Ю. Вплив соціальних мереж на формування віртуальної ідентичності підлітків. Матеріали підсумкової студентської конференції (16-20 травня 2022 р.). Вісник наукової думки студентів факультету суспільних наук Ужгородського національного університету. Секція: Соціологія. Соціальна робота. 2022. № 11. С. 98-100. 5,32 д.а. *Особистий*

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою Назва (StrikePlagiarism.com). У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism.com текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням здобувачки, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (протокол № 11 від 29.05.2026 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертаційної роботи Бровдій Мирослави Юріївни на тему «Механізми подолання впливу соціальних стереотипів та переконань на соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (на прикладі Закарпатської області)» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 054 «Соціологія».

Головуючий на засіданні

завідувач кафедри соціології

та соціальної роботи ДВНЗ «УжНУ»

Дмитро АФАНАСЬЄВ

Підпис к.соц.н., доц. Афанасьєва Д. М.

засвідчую

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК